

Svobodni glasovi.

Poučno-zabaven list za slovensko ljudstvo.

Štev. 2.

V Celji, dné 1. oktobra 1897.

Leto I.

Podzemeljski pir.

Balada.

Kjer v ločji močvirnem se veše lovč,
Ko noč je obstrla livade, goré,
Rudnike nekđaj tam grajščak je imel,
Ko peska na produ cekinov je štel.
Z mogotci razkošno žil dan je na dan,
Seljan pa bil v težko je tlako vkovan.
In trše je srce bogatcu biló
Kot v rudi podzemski blesteče zlató.
Kaj žuljev krvavih, kaj znojja mu mar,
Trpljenja, ki v rovu trpel ga rudar,
Ko z žilavo roko zlato je iskál
In škrat mu rogaje odgovor dajál! ...
A danes, kaj znači ta čudni poset
V osrčju zemljé veseljakov devet?
Glej, jamo razsvitlja nebroj žarenic,
In petje odmeva in rádoti klic,
V bokalih mogočnih se vince iskri
In v bujnem razkošju žaré se oči.
S prijatelji danes tu spodaj gospod
Praznuje ko nikdo pred njimše svoj god!
V opolzlih predorih rudar pretlačán
Pa grude razbija in spravlja na dan,
In danes glasneje razlega se vdar,
Ko z rudo zdrobiti i htel bi svoj jar.
A v vincu nebrzdani zbor se topi,
In bede ne vidi, ki rob je trpi!
Napitnice glasne in šale in spev
Izvablajo stenam zamolkel odmev,
In laska se družba bogatcu sladkó:
„Ti zbral si nas v vrtu, kjer cvete zlató,
A slana cvetú ne bo vzela nikdar,
Kjer srečen, presrečen si ti gospodar!“
Ko jek je potihnil veselih glasov,
Zažvénčale čaše so v krogu drugóv. —
A gori, kjer davi bil jasen je dan,
Nevihta divjá zdaj čez širno ravan;
Tu spodaj grmenja ne čuje nikdó,
Besnósti viharja nad cvetno zemljó.
Čim besneje zgoraj vihar se podi,

Tem burneja radost se tukaj glasi. —
Rudarja tam v kotu ne vidi nikdó,
Ki sem se priplazil je z zadnjo močjó,
Ko ranil težkó ga utrgan je plaz,
Da s krvjo porošen je bleđi obraz.
Zastoče bolesti na glas siromak,
In plane pokonci srditi grajščak.
„Kaj, vražji lenuh ti, li mar si zblaznel,
Ostavi delo kedó je velel;
Za čin svoj zaslužek prejel boš gotov,
Poberi se, pes ti, na delo spet v rov!“ —
„Oj prosim, le kapljico jedno samó
Porosi nesrečniku ustno suhó!“
„Kaj s kapljico jedno? — Tu poln ti bokal,
Da kaplje zavidam ti ne boš dejal!“ ...
In kupo zagrabi in vanj zapodi,
Da s krikom se glasnim nesrečnež zgrudi.
In kri je rudeča pojila zemljó,
Za stok se rudarja ne zmeni nikdó! — —
In vrisk spet odmeva in smeha krohót,
In znova piruje s prijatliji gospod ...
A gori, kjer davi bil solnčen je dan,
Nevihta buči čez cvetečo ravan.
Nebrzdana pesen tu vnema uhó
In v dalji šumenja ne čuje nikdó!
In bliže in bliže šumi in bobni,
Kot divji navál, če jezove drobi.
Iz tesnega rova, kjer vdrl se je plaz,
Čuj, vode grmeče si delajo gaz ...
Zamolcklo bobnenje in strašen potres —
In kviško vsi planejo srepil očes. —
„Strežniki, hej, kje ste, da zmlel bi vas vrag!“
Osuplo brezsrčni kriči veseljak,
A kletev zaman in molitev in krik,
Ostavljen že davno od vseh je rudnik. —
In bliže in bliže se vali drvé, —
Izhoda nikjer in rešilne roké! — —
Razlil se srditih vodá je naval,
V globini brezsrčnikov zbor pokopál.

Ž. L. Mozirski.

Slučaj.

Spisal E. K.

(Konec.)

Tonetu so res odrezali roko in potem je moral še tri dolge mesece ostati v postelji.

Ko je vstal, podal se je najprej v tovarno.

»Gospod direktor, kaj bo pa zdaj z menoj?«

»A, Tone Žagar! To ste Vi. Da, Vas je zadela velika nesreča. A prosim Vas, zakaj pa niste boljše pazili? — Vi ste bili vendar vedno tako previdni, da mi kar ne gre v glavo, kako se je moglo to zgoditi.

»No, to so Vam pač menda že drugi povedali, kako se je zgodilo. Kaj bi Vam jaz to ponavljal? Tako ali tako — zgodilo se je v Vaši tovarni, v službi.«

»Seveda, seveda. Saj vem. Vi ste bili vedno zvest delavec. Da, več ko zvest. A Vi ste precenjevali svoje moči, zato se je to tako žalostno končalo. Jaz sem Vas obžaloval v prvem trenutku, ko sem zvedel za Vašo nesrečo. Meni je res zelo, zelo žal. A kaj čemo? Je že tako na svetu. No, sedaj odpustite, vidite, mnogo dela imam, prav važnega dela. Veselilo me bode, ako pridete jedenkrat ko imam več časa. Potem se pogovoriva nekoliko. Veselilo me bo res.«

Tone ga srepro pogleda. Ali misli ravnatelj, da se je prišel za zabavo pogovarjati? Oho!

»Gospod ravnatelj, Vi pravite, da nimate časa. Jaz — jaz pa nimam kruha.«

»Oh! Revež! Zakaj pa niste tega takoj povedali? Jaz tega nisem vedel. Lakota v hiši — seveda, to je žalostno. No, jaz pač sam nisem bogat, a kolikor morem, pomagam rad revežu.« S temi besedami potegne novčarko iz žepa ter začne po njej brskati. Nazadnje vzame iz nje srebrn goldinar in ga ponudi Tonetu. »Da morem, dal bi Vam rad več. A tudi jaz moram živeti od svojega zaslužka.«

Tone stopi korak nazaj.

»Kaj, gospod direktor? Meni — meni ponujate miloščino? Ne, ne. Vi me niste razumeli. Jaz nisem prišel beračit, nego vprašat, kaj bode z menoj. Kaj meni tovarna, v kateri sem ponesrečil?«

»A —? Da — kaj meni tovarna? I, Tone, to vendar vidite, da zdaj ne morete več pri nas delati. Če bi bilo mogoče, bi Vas gotovo radi zopet sprejeli v delo, saj smo tudi Miho. Noga mu je sicer pohabljena, a on vendar lahko sedeč dela. Vi pa — brez desne roke — sami vidite, da to ne gre.«

»Ne, dobro. Za delo toraj nisem, pravite. A kaj bo vendar z menoj? Kako me bode te odškodovali?«

»Odškodovali? Tone, Vi se motite. Vi nimate nobene pravice do kakšne odškodnine?«

»Nobene pravice? Kaj pravite? Nobene pravice? Ali nisem izgubil roko v Vašej tovarni? Kdo mi bo pa plačal roko? Kdo me bo odškodoval za izgubljeno delo? Kdo bo hranil moje otroke?«

»E, Tone, Vi se motite. Tovarna ni dolžna skrbeti za to. Saj sem dejal, da Vas obžalujemo, ne le jaz, temveč tudi gospodje lastniki. A Vi ne morete zahtevati od nas, da bi storili nekaj, kar ni naša dolžnost. No, čakajte, jaz se pogovorim z gospodo. Ako bo mogoče, jih nagovorim, da Vam dajo kakšnih pet ali deset goldinarjev, a dolžnost jim to ni.«

»Pet ali deset goldinarjev. In še to za vbogaimo? Ali ne veste, da sem delal trideset let v tovarni? Ne, gospod direktor, še jedenkrat Vam pravim, da nočem milosti, temveč svojo pravico. Ali bi bila to pravica, ko bi me vrgli zdaj, ko sem nesrečen, po tridesetletnem težkem delu na cesto kakor garjavega psa? Pomislite vendar na boga, gospod direktor. Ali bi bila to pravica?«

»Eh, jaz nimam časa, da bi se prepiral z Vami. Po postavi Vam ni tovarna ničesar dolžna. Meni se zdi, da sme za Vas že itak več storiti, nego Vam gre. Saj ste imeli ves čas našega zdravnika, dasi ste že skoraj štiri mesece iz tovarne. Kaj ne, štiri mesece je že? Mi ne moremo storiti ničesar, ako nam postava ne veleva. Nesreča je, da se je to ravno zdaj zgodilo. V kratkem dobimo menda postavo glede zavarovanja delavcev proti nezgodam. A zdaj še ni tega. Moj ljubi prijatelj; kar se je zgodilo, je bil nesrečen slučaj; a za slučaj nismo mi odgovorni.«

»Slučaj? Vi za to niste odgovorni? Oh! A denar, ki Vam ga mi zaslužimo, pa vendar spravljate?«

»Kaj? Kakšna predrznost je to! Zdaj imam pa že dosti. Le hitro pojdite odtod in to si zapomnite: Od nas ne dobite niti novčiča. Ako mislite, da imate preveč denarja, nas lahko tožite. Dosegli pa ne bodete ničesar.«

S tem se vsede ravnatelj k svoji pisalni mizi in začne nekaj pisati. Za Toneta se več ne zmeni, kakor ga ne bi bilo v sobi. Le ta obrača še nekaj časa klobuk v rokah in gleda sedaj ravnatelja, sedaj svoj prazni desni rokav. Na zadnje vzdahne in odide iz sobe. Saj vidi, da tukaj nič ne opravi.

Prišedši na zrak začne premišljati. Tukaj so ga res izpodili kakor garjavega psa. Na slučaj se izgovarjajo. Ali ni tudi to slučaj, da so oni bogati, on pa revež?

Kaj naj zdaj stori?

To ni mogoče, da bi bila pravica, kar mu je rekel ravnatelj. Ako bi mu le kdo mogel svetovati, kaj naj stori! A kdo? Saj v vasi ne pozna nihče tako točno postav, da bi mu lahko vse razložil. V mestu pa nima nikogar. Naprositi bi moral kakšnega advokata, a za to nima denarja, kajti to je baje draga reč.

Kam toraj?

Misel mu šine v glavo. K župniku pojde. On je dober človek, sosebno njega je imel zmeraj rad.

Četrť ure pozneje potrka na njegova vrata.

Župnik je bil res prijazen starček, odkritosrčen prijatelj naroda, ki je vedno rad pomagal, kjer je mogel. Na potu do njega prišel je Tone do prepričanja: »Ako mi on ne pomaga, ne pomaga mi nihče.« S tem prepričanjem je vstopil v župnikovo sobo.

»Dober dan, gospod župnik.«

Le-ta vzdigne glavo, odloži knjigo, v kateri je čital in si popravi stare, proste očale.

»Bog ga daj! — O, Tone! Kaj pa Vi prinašate dobrega? Sedite, sedite.«

Tone sede ter se ogleda po priprosti, s križem in dvema slikama ozaljšani sobi. Tukaj je mir doma, morda najde tudi on tukaj mir, katerega išče, mir pred neznanimi dozdam bolečinami, pred težko skrbjo ...

»Nič dobrega, gospod župnik, nič dobrega. Za svēt Vas pridem prosit. Povejte mi, kaj naj storim.«

»Za svēt? Vi zahtevate mnogo,« odgovori župnik smehljaje. »Dober svēt je draga stvar. Pa le govorite,« pristavi bolj resno, »saj veste, da Vam rad pomagam, ako morem.«

»Moja nesreča Vam je znana, kaj ne da, gospod župnik?«

»Znana, znana. Zvedel sem vse takoj, ko se je zgodilo. Velika nesreča. No, a kaj bo zdaj?«

»Prav to je — kaj bo zdaj? Tako sem se tudi jaz vprašal. Delavec sem, a delati ne morem več. Kako naj delam brez roke? Ko bi bil mlad, bi se morda naučil, z levo roko kaj delati, a zdaj, na stara leta? — No, da sem sam, bila bi majhna skrb. A jaz imam družino. Doma je žena, nepreskrbljeni otroci — kaj naj ž njimi počnem? Pravim, da ni tega, ne bi nikogar nadlegoval. Tako pa moram misliti naprej. Danes sem šel toraj v tovarno k gospodu direktorju. Jaz mislim, da je pač krščanska dolžnost, da bi tam za mene kaj storili. Saj se skrbi še za zvestega konja, kadar ni več za rabo, in jaz sem bil gotovo zvest delavec. Toliko bi pač zaslužil, kakor star konj. Trideset dolgih let sem delal in od mojega dela so imeli gospodje v tovarni gotovo dosti koristi, gotovo več kakor jaz. A veste, kaj se mi je zgodilo? Gospod direktor me je pognal iz sobe kakor kakšno nevarno žival. Dejal je, da ni treba gospodi nič za mene storiti. Jaz ne morem tega verjeti. Kje bi bilo pa krščanstvo, ako bi bilo to res?«

Župnik je tiho poslušal. Včasih je potegnil roko čez čelo, kakor bi ga v glavi nekaj bolelo. Zdaj pogleda Toneta in skrb se mu je lahko čitala v očeh.

»Povejte mi vse, kar sta govorila, Vi in ravnatelj.«

Tone pove vse.

Čim dalje pripoveduje, tem temnejše postajajo župnikove oči in njegovo čelo se še bolj nagubanči.

»Moj ljubi prijatelj, jaz bi Vas goljufal, ako bi Vam delal neopravičeno upanje. Ravnatelj ima prav; to je žalostno, a resnično je. Kot kristjan seveda nima prav. A bogata gospoda se ne zmeni za krščanstvo, ako jej ni v prid. Da, da, krščanstvo na jeziku ne pomaga nič, če ga ni v srečo. Pravo krščanstvo se ne pokazuje s tem, ako se hodi v cerkev in na procesije. Pravega krščanstva ni med bogataši, saj drugače ne bi moglo biti takih bogatincev in takih revežev. Gospod ravnatelj ima s svojega stališča prav. Nobeden zakon ne sili tovarnarjev, da bi Vas odškodovali za nesrečo, ki Vas je doletela in vsaka tožba bi bila toraj zaman. Krščanstvo jih pa ne more siliti, da bi storili svojo krščansko dolžnost. Lepi nauki so dobri za dobre ljudi, za trda srca je treba vse kaj družega . . .«

Tone ga debelo pogleda.

»Toraj — nič?«

»Čakaj. Ne obupaj. Jaz pojdem sam k tovarnarjem, morebiti se mi posreči, da jim omehčam srce.«

»In — ako se Vam to posreči, ako mi kaj dajo, potem je to miloščina?«

»Ne vprašujte tako. Ako Vam kaj dajo, ne odbijte tega, temveč mislite na ženo in otroke. Ako bode to v njihovih očeh miloščina, v Vaših in mojih bo pravičnost.«

»Moj bog! Moj bog!«

»Pričakajte me doma, Tone. Tja Vam pridem povedat, kaj sem opravil.«

Popoldan je starček res prišel. Prinesel je Tonetu tri goldinarje iz svojega žepa, kjer ni bilo preveč denarja; dejal je pa, da so mu to iz tovarne poslali.

Dosegel ni ničesar. Tovarnarji so se izgovarjali drug na družega, na slabo kupčijo, na vse mogoče. Dali pa niso ničesar.

Župnik je skušal Toneta in njegovo ženo potolažiti, kolikor je bilo mogoče. A kaj zamorejo besede v takih razmerah?

»Toraj je res, da ni za reveža nobene pravice na svetu? In krščanstvo velja le za nas, za bogatine pa ne.«

»Dejal sem Vam«, odgovori župnik žalostno«, »da je krščanstvo za dobre ljudi. Za življenje na temu svetu je pa treba drugače poskrbeti.«

»A kako?«

»Gospod pravi: pomagaj si sam. Da, da. Dokler si ne bodete Vi, ubogi trpini sami pomagali, ne bode Vam nihče pomagal. Kdor more, noče, a kdor bi rad, ne more. Niti vera Vam toraj v takih zadevah ne more pomagati.«

»Toraj je na tem svetu vse res slepa sreča?«

»Oh, ko bi vsi to spoznali, bi bilo pač lahko drugače. Da, jedina pomoč zoper slepo srečo je: pomagaj si sam.« — — — — —

Še dvakrat je poslal župnik Tonetu nekoliko goldinarjev, potem je pa umrl. Tone je izgubil toraj še to borno pomoč. V mestu pri advokatih ni ničesar dosegel. Ko ni mogel več stradati, je vzel beraško palico v roko. A ne za dolgo. »Slučaj« mu je spodjedel zdravje, v jednom letu je umrl, zapustivši beraško palico svoji družini.

Mladi dan.

I emna zavesa se je razgrnila, Zora v izhodu lepo prisvetila, Jasno porajal se mladi je dan, Vzdramil iz spanca je goro in plan.	Saj se ni svitalo tam na izhodu, Saj se danilo na nebem ni svodu. Mojemu rodu le žarek svetla Boljše bodočnosti je zasijal! . . .
--	--

Trnavski.

Bodi mož!

Če trnjevi svoj bič usoda, Nad glavo srdna ti vihti, In čoln tvoj tira tja od proda, Kjer skrite ti preté čerí, Tedaj šibak ne trepetaj, Demonom temnim se ne vdaj!	Če vstal je zbor peklà zlodejski, In v rane tvoje strup kropí, Ne sklepaj rok mi farizejski In ne povečaj mi oči, Sam srečo svojo si izkuj, In čudežev ne pričakuj!
--	--

S pritlikovci se mi ne meri,
In svetu smelo glej v obraz,
Pogum in srčnost vso mi zberi
In sam odpri si novo gaz,
Golazni, trnja se ne boj:
Junaška sreča bo s teboj!

Trnavski.

Kratek čas . . .

I ljubezni srečo enkrat sem užival, Spoznal tedaj sem ves nebeški kras, Na srcu tvojem v raju sem počival A bilo je le kratek, kratek čas.	Če me je žitja tuga, skrb morila, Ljubezen tvoja bila mi je spas, V obupni uri me je oživila A bilo je le kratek, kratek čas.
--	--

Ljubezen meni bila je življenje,
Nebo mi njen oznanjeval je glas;
A moja strast, vse moje hrepenenje
Je bilo tebi le za — kratek čas.

Alpha.

Domovina — narod.

Piše — n — n.

(Dalje.)

II.

stanimo nekoliko časa na Grškem, kjer se je kultura starega veka brezdvomno najbolj razvijala. Dorsko pleme zasedlo je Pelopenez in ustanovilo tu države Argos, Mesenijo in Šparto. Starih stanovnikov niso mogli pridošleci uničiti, dá niti podložiti si jih niso mogli popolnoma, tako da so celó morali priznati nekatera stara knežvska plemena vladalci nad seboj. Vendar je šlo vse njihovo stremljenje na to, da dorizujejo Lakonijo, hoteč tako osiguriti svojo novo posest. V Likurgovih zakonih spoznamo jasno tendenco, zagotoviti Špartijatom premoč nad Heloti in Perijejki; zato je skrbela državna vlast, da se izvežbajo Špartanci v rabi orožja, v tem, ko je bilo starejšim plemenom sploh prepovedano, nositi orožje. V prvi vrsti hoteli so si tako obraniti last, katero so z ropom pridobili. Vedne orožne vaje, katerim je prištevati tudi Špartancem priljubljeni lov, vzbudile so pa v njih v novič roparski duh. Pridobljena posest porajala je v njih željo za novo lastjo in pričeli so s svojimi sosedi vojske, da si pridobe novih zemljišč. Njihovi sosedje bili so dorskega plemena kakor Špartanci sami. Ako bi bila ljubezen do domovine identična z ljubeznijo do naroda, morali bi biti Špartanci s svojimi jednorodnimi sosedi v miru in slogi živeti, vendar, vidimo, da napadejo leta 743. pr. Kr. Mesenijo, kjer so živela naseljena dorska plemena v miru z autohtonimi prebivalci, s katerimi so se bili izpremešali. Po dvajsetletni vojni pade grad Itone, Mesenci morajo se podložiti Špartancem in posledica boja je povišanje zemljiških deležev od 4500 na 9000. Boj imel je torej jedino svrhu, da si povečajo Špartanci bogastvo. Tu pač ne more biti govora o idealih ali o pravici. Špartanska domovina se je vsled tega boja povečala in proslavila, njena moč je naraščala, a vendar se pravično misleči ljudje ne morejo ogrevati za tako moč in slavo.

Tu opazujemo še drug pojav. Osvojevalni boj ni mogel roditi trajnega miru. Premagani so vedno pričakovali ugoden trenotek, da vstanejo. Nujna posledica špartanske zmage bila je druga mesenska vojna leta 645. do 628. pr. Kr. Kar so izgubili, hoteli so Mesenjani zopet pridobiti. A vsa hrabrost jim ni nič pomagala. Dasi je vznemirjal Aristomen Špartance celo v njihovem domu, padla je vendar trdnjavica Ira in Špartanci so zopet zmagali. Mesenjani izgubili so svojo domovino ter so se večinoma izselili v južno Italijo, kamor so se že prej obrnili izgnani Partenci. Oni, ki so ostali doma, postali so državni sužnji ter so morali tlačaniti premagovalcem. To je bil konec mesenske domovine. Dasi članovi istega naroda, morali so braniti svojo last od napadov soplemen-

skih Špartancev ter jim po nesrečni obrambi prepustiti domovino. Niti po končani vojni niso se premagovalci ozirali na sorodnost ali narodnost premaganih, temveč so si jih brezsrčno podložili. Iz sinov istega naroda naredili so sužnje prav tako, kakor nekdanj iz Helotov; podloženi narod postal je nižji sloj, katerega je zmagovalec izkoriščal. Domovina Mesencev izginila je v Lakedemonu in te nove domovine Mesenec ni mogel ljubiti.

Razlika slojev, ki je bila posledna osvojevanja in vojsk, stvarjajočih često diktaturo, razširjala se je vedno bolj. Domovina izpremenila se je v razredno državo, v kateri se je pravica raznim slojem razno delila. Vojaščina je rodila aristokracijo, svoboda je ginevala; narod prenehal je biti jednotno telo, domovina ni bila vsem svojim prebivalcem jednako stanovanje. Ker se pa premagovalci niso ozirali na premagance, smatrali so višji slojevi le sebe za narod ter so domovino, v kateri so imeli sami prijeten stan, indentificirali s tem narodom.

Pojmi so se toraj že jako pomešali in le tako je bilo mogoče, da nazori nikakor niso soglašali s prirodno istino. Domovina že zdavnej ni bila teritorijalno zjedinijeje stanovitega naroda, a sedaj tudi beseda narod ni imela več izvirnega prirodno-pravnega pomena.*)

Vender so imeli privilegirani slojevi še nekaj čustva, da se ne more zahtevati enakih dolžnostij od onih, ki nimajo enakih pravic. Vojaško službo opravljali so le posestniki, ne pa sužnji. Seveda se to ni zgodilo iz pravicoljubja, temveč iz praktičnega izpoznanja, da brezposestnik, tlačan, ne boče nikdar navdušeno in hrabro se boril za posest svojega tlačitelja, a domovina ni bila v očeh sužnja nič družega, kot gospodarjeva lastnina. Stanovsko potlačevanje, izrazujoče se tudi v državnem življenju, ščuvalo je posamezne sloje jednega naroda družega proti družemu. Posestniki izrabljali so svoje krivično pridobljene privilegije nevsmljeno v svojo korist, neozirajoč se na škodo, katero trpe vsled tega nižji slojevi, pripadniki istega naroda. Radi tega nastali so pogostoma nemiri, ki so delili narod v dva nasprotna tabora. Tako je porodila brezsrčnost upnikov v Atenah velike homatije, katerim ni bil niti Drakon s svojimi znanimi okrutnimi zakoni kos in še le ko je skušal Solon nasprotja mej stanovi nekoliko oblažiti, so se nemiri polegli. A ne za dolgo, kajti nejednakost stanov izključuje pravo svobodo in izzivlje potlačene vedno na upor. Ako so se Diakri, Pejzistrat jim na čelu, od 560. do 538. leta večkrat vzdignili in h koncu svojemu vodji priborili samo vlado, bila je to le posledica strankarske sebične politike atenske aristokracije. Kakor mej posameznimi slojevi, tako so se pa tudi mej posameznimi mogotci uneli ljuti boji, ker jih je dražila in mamila želja za vlado, ki ni nič družega kot želja za lastjo. Najprej se je pojem naroda falsifikoval, potem pa se je narod raztrgal in trgal vedno bolj.

*) Sploh se je prirodno pravo povsem umaknilo „pozitivnemu“ pravu, ki je bilo v onih časih ravno tako različno, kakor pa raznih narodih in v raznih krajih.

Še večjega pomena bili so boji mej posameznimi grškimi plemeni pred perzijskimi vojnami in za njimi.

Ako bi bila domovina identična z narodom, morala bi biti grška domovina jedina, kajti v vseh krajih grškega polotoka stanovali so Heleni.*) Vender pa vidimo, da je bila zemlja razkosana, ker so skrbela posamezna plemena le za svojo last, niso se pa zmenila za realne ali idealne koristi celega naroda. Ko so se pa pozneje Heleni vender začeli zjedinevati, ni jim šlo za nikakoršno narodno vzajemnost, temveč za hegemonijo. Tako so zadobili najprej Atenjani legemonijo nad srednjo Grško, a ne potom dogovorov ali ugovorov, kar bi bilo naravno, da je bila taki hegemoniji solidarnost sorodnih plemen svrha, nego po hudih bojih s Tebanci ali Halkijci, katerim so vzeli zemljo ter jo svojim meščanom razdelili.

Idealno jedinstvo grških plemen gojili so pač pesniki, kot nekakšno mitološko tradicijo nahajamo jo v pravljicah, v realnem življenju Helenov pa ne nahajamo nikakoršnega idealnega narodnjaštva. Materijalne razmere niso porodile take ideje, zato ni nihče poskušal, da je uresniči. A ekspanzivni nagon navajal je plemena le na osvajanje, ne pa na zjedinevanje.

Jedino, kar je Helene nekaj časa idealno združevalo, ne da bi imela združitev tudi realnega pomena, bil je delfijski orakel. A s časom so morali Grki spoznati, da tudi tu ni bilo pravega idealizma, temveč da so Apolonovi duhovniki ljudstvo in vlade sleparili, rešujoč razna vprašanja vedno v korist mogočnejšev, sedaj aristokracije, sedaj močnejše države, a včasih celo barbarskih narodov.

V tem so se množile grške kolonije, katere smo že v prvem članku omenili. Bile so posledica naraščajočega ljudstva, kateremu je postala domovina preozka. Na bližnjih otokih, v mali Aziji, v Egiptu, v Italiji, v sedanji Dalmaciji, v Galiji nastale so grške ^{Sredozemlje} naselbine. Po vsem znanem svetu vstvarjali so si Heleni nove domovine, a povsod so ohranili svoj grški narodni značaj. Kamor so prišli, sezidali so takoj žrtvenik bogu Apolonu, tako označujoč grško narodnost in grško kulturo. Nova domovina bila je vedno neodvisna od stare, narodno ostali so pa vedno zjedineni s sorodniki v Helasu in v novih postojbinah širili so grški jezik in grško omiko. Domovina ni jih mogla vezati, narodnost vezala jih je v najudaljenejši tujini. Kar je doma izginilo v večnih materijalnih bojih, pojavilo se je v tujini z elementarno močjo, ko je življenska potreba izseljene družine prisilila na vzajemnost.

S časom postale so grške naselbine narodom nevarne. Sosebno v Mali Aziji širili so se Grki na račun domačinov. Umevno je, da to azijskim plemenom ni ugajalo in vnele so se pogostoma vojne, ki so končale včasih v prid Grkom, včasih pa tudi nasprotno. Boji so priče-

*) Seveda tu že več ne jemljemo v poštev, da po prirodnem pravu Heleni sploh niso bili upravičeni, da si podlože autohtona plemena ter njihova prebivališča izpremene v izključno grško domovino ali bolje rekoč v Grške domovine.

njali vedno radi posesti, a zmagovalci so stvar vselej tako obrnili, kakor bi šlo le za kulturo. Pač se mora priznati, da so Grki v svojih naselbinah za kulturo mnogo storili, a za to ni bilo treba osvajati zemlje. Stem seveda ne pravimo, da so Grki sami zakrivili krvave perzijske vojne, kajti tudi Perzijci bili so zemlje lačni, i oni so hoteli razširiti domovino svojo.

Ko je padla Lidija, zahteval je Kirov, naj se podvržejo grške kolonije razširjeni perzijski državi. Grki so to zanikali, a v boju, nastalim vsled tega, podlegli so Harpagu. A evo: velik del naseljencev zapustil je zopet domovino ter se izselil v razne kraje, v Trakijo, na Korziko itd. Oni ki so vstali, vendar niso prestali biti Grki, ohranili so tudi nadalje svoj jezik, svojo vero, svoje šege. Njihova domovina izginila je v Perziji, oni zato vendar niso postali Perzijanci. Navduševati jih ni moglo čustvo ljubezni do perzijske domovine, ki je bila sedaj njihova domovina, pač pa ono, kar so imenovali grški duh. Čustvo narodne sorodnosti jih je vezalo in pogostoma vplemenjevalo. Ponosni so bili na to, da so razširjevali svojo kulturo med tujimi narodi — barbari. Njihova višja omika zmagovala je povsod in širila slavo grškega imena tudi tam, kjer Grki niso imeli domovine. Teritorijalne razmere bile so malenkostne, narod grški bil je pa vendar velik. Grška domovina je pozneje izginila, grško ime, ime grškega naroda postalo je pa zgodovinsko, klasično.

Perzijske vojne uplivala so močno na Grke. Kolonije, ki so vedno gojile vzajemnost s sorodniki v stari domovini, nadejale so se, da dobé dovoljno pomoč od Helenov. Nadejale so se zaman, kajti razkosanost grških plemen uplivala je pogubno na vsako podjetje. Leta 494. porazili so Perzijanci s pomočjo Feničanov jonsko vojsko; Milet je bil uničen. Sedaj je bil čas, da bi se bil ves narod dvignil, a Špartanci so vprašali delfijski orakel, in ker jih le-ta ni gonil v boj, ostali so doma. Da so prišli Perzijanci sedaj z dovoljno močjo, lahko bi bili Grško uničili. Perzijska neodločnost bila je spas Helenov. Prvi so se posvetovali, kakšno usodo naj bi pripravili Grkom. Pustili so jim časa in ko so slednjič začeli delovati na to, da bi sicer grška trgovina ostala, njihova narodnost pa izginila, bili so Heleni vendar združeni. Zdaj šele postala je stara grška domovina to, kar so bile naselbine že zdavnej: bivališče pravih Grkov. In ko se je grški narod združil, ne oziraje se na svoje razne domovine, bil je tudi močan in kos, kljubovati silnemu azijskemu sovražniku. A sedaj se je šlo tudi za interese celega grškega naroda — to so plemena v posameznih državah instinktivno izpoznala. Bojevati se je bilo bolj za obstanek, kakor pa za posest.

Vprašanje hegemonije je obmolnilo, zavist posameznih držav izginila, prišel je ozbiljen naroden boj, kakoršnih je malo v zgodovini beleženih. Združitev plemen še ni bila idealna, nekatere male državnice se še niso pridružile zvezi vseh Helenov in Perzijanci so dosegli nekoliko velikih uspehov. Vender se menda nikdar ni moglo tako po pra-

vici govoriti o zjedinenih Helenih, kakor ravno v tem času, in nobena doba grške zgodovine ne beleži tako zares slavnih momentov, kakor maratonsko bitvo, branitev Termopil, zmag pri Salamidi in Plateji. Toliko niso vendar niti perzijske vojne uplivalo, da bi se bili Grki realno zjedini. Po vsaki odločilni zmagi pojavila se je zopet stara zavist posameznih, v male državnice razkosanih plemen. Mesto po zjedinenju, hrepenele so še vedno vse po hegemoniji. Včasih jo je ta ali ona državnica dosegla; takoj pa se je zbudil v ostalih čut ravnopravnosti. Da so to vodje spoznali, ter skušali vse Grke zjediniti, ne pod vlado te ali one državnice, temveč na podlagi ravnopravnosti, bila bi nastala za Helene morda doba trajne veličine, tako pa se kot narod sploh niso mogli povzpeti bolj visoko. Posamezni vladarji, naj so se že imenovali kralji ali kakor koli, identifikovali so državo s seboj, hoteč sebi pribaviti moč, borili so se za nadvlado svoje deželice.

Ko so bile perzijske vojne končane, bil je grški narod zopet raztrgan, Atene in Šparta prežale sta druga na drugo in ž njima vred bile so i ostale državnice razdeljene. Ta razkosanost bila je tudi kriva, da se vzlic demokratični ustavi narod ni mogel politično tako visoko povzpeti, da bi bil res sam sebi gospodoval. V najglavnejših zadevah odločevala je sila, večje države podložile so si manje in zunanje naselbine. Posamezna plemena mislila so le na svojo domovnico, ne pa na narod, ki je vsled tega pešal in opešal. Umetnosti so se razvijale — vendar le v Atenah in krivo bi bilo, govoriti sedaj o grški umetnosti, grški omiki.

Ljubosumnost mej Šparto in Atenami porodila je neizogibno peloponeško vojno, bratovski boj, ki ni ostal le boj mej posameznimi plemeni, temveč so se izlegli iz njega tudi strankarski boji. Javno življenje je podivjalo, strankarske koristi so vse oprostile, narodni ideali zginili so povsem. Konec boja, v kateremu ni mogla odločiti pravda, temveč sila in časovna situacija, ni mogel ničesar popraviti. Narod je bil oslavljen, strankarske strasti pa so bile še bolj razburjene. Nasprotniki miru so imeli lahko opravilo, posamezne osebe in države niso se več sramovale, združevati se s sovražnikom, da škodujejo lastnemu narodu, Alkibiad vstopil je v tabor nasprotnikov, da se maščuje svojim rojakom, Špartanci zjedini so se s perzijskim satrapom Tisafernem, da so zamogli nadaljevati boj proti Atencem, ki je postal h koncu povsem barbaričen, tako da je dal Sirander po zmagi pri Egospotami 3000 zajetnikov, pripadnikov lastnega grškega naroda, pogubiti. Boj se je končal sramotno za Atence, a ne manje sramotno za zmagovite Špartance. Zmaga ni koristila Sparti, škodovala je povsem Helenom. V nenaravnem miru tičala je že klica novih bojev. Korintska vojna oslabila je še bolj grško moč. Zmagam Špartancev sledile so izgube, sosebnost v tebanski vojni. A niti Tebanci niso dosegli trajnih uspehov. Atenci so se v tem nekoliko povzdignili. Komaj pa so prosto dihali, že so zopet vpadli v stare grehe, provzročili zavezno vojno in vsled iste zopet propadli.

Razcepljeni Grki, ki niso mogli nikdar ozbiljno spoznati potrebo narodne vzajemnosti, vedno tičoč v nenravnem lokalnem patriotizmu, padli so tako globoko, da so klicali tujega tirana v pomoč proti lastnim bratom. Na poziv Tesalcev vdrl je Filip makedonski v Grško — Heleni približevali so se vedno hitreje koncu. (Dalje prihodnjič.)

Zadnja pot.

Vsakdanja črtica. Spisal Bine.

In tisto noč sem moral biti tat.
A. Aškerc.

Oh, usliši me! Z najčistejšim biserjem Ti okinčam labodji vrat, v vilinski palači Ti priredim stan, vreden kraljice, v svili in baržunu boš hodila, ne, vozila se bodeš v krasni kočiji z mehкими, ude prelestno božajočimi blazinami. Oh, usliši me, bodi moja, moja kraljica, moja boginja!

— A Vaša — Vaša žena? Ha ha ha!

Čudno zazveni smeh po krasno urejeni, visoki sobani, smeh poln britkosti.

Trikrat je bila Marica že tukaj. Iskala je službe, a milostiva gospa pl. Mravčeva jej je rekla, naj pride še jedenkrat povprašati, morebiti bode kaj. Ko je danes prišla, ni bilo gospe doma. Sprejel jo je gospod Mravec, razmerno mlad, eleganten gospod, visoke postave, kostanjevih, gostih las, modrih, svetlih očij, dolgih brkov. Lep mož. A tudi ona je bila lepa. Govorila sta o službi; on je dejal, da je škoda take lepote, katero bi težko delo predčasno pokvarilo, ona se je pa turobno nasmehljala, češ na svojo lepoto mislijo lahko visoke gospe, ne pa uboga punica brez očeta in matere, ki mora skrbeti za troje mlajših bratov in sester. On je sladko nadaljeval, da je taka lepota neizcrpljiv zaklad, beseda je besedo prinesla in naposled je rekel: Usliši me!

Rdečica jej je oblila obraz. Tega jej še nihče ni rekel. Ona je pač ženska; ne misli na samostan. I njeno srce je vstvarjeno za ljubezen. A kar jej on ponuja? Moj bog! Oženjen je, in vender . . . Li je to splošna navada po svetu? Poslušala je njegove besede, a vender jej je bilo, kakor bi nič ne slišala. Ona je bila tu, a njene misli so bile daleč — daleč. Hkrati jej je vse jasno. Drugi ženi nebi menda tako govoril. A ona je uboga, zato se predrzne — zato!

In kakor bi jo burja odnesla, izgine. — — — — —

Prišla je zopet domov v obupu. Odkar je oče umrl, morala je sama skrbeti za vse. Res, bogastva ni bilo nikdar v hiši, a dokler je oče živel in delal, imela je družina vsaj najpotrebnejše. A ko so ga prinesli jednega dneva težko ranjenega domov z stavbišča, ko je po kratkem

trpljenju izdihnil, naselila se je beda v hišo. Stara pesem! Nekoliko skromnih dragocenostij se odnese v zastavnico, pozneje zimsko obleko, pohištvu. Jedna sestra je bolna, druga hodi v ljudsko šolo, deček je še povsem majhen, jedva malo hodi. Odkod zdravila, hrane, obleke itd.

— Marica, kruha! sta prvi besedi, kadar se vrne domov. A ona, sirota prodaja, kar more, da nabavi sestricama in bratcu kruha, sama pa strada. Službe išče že tako dolgo . . . a vedno zaman. Tri dni se je že nadejala, da jo dobi pri gospej pl. Mravčevi. Sedaj je tudi ta nada izginila. V oni hiši se ne more več pokazati. A prav sedaj je beda največja. Kaj bo iz tega?

V stanovanju ni že nobenega pohištvu. V zastavnico ni toraj nobene poti več. Službe pa tudi še nobene. Oh, ko bi ljudje vedli, kaj je sirota že pretrpela! Lotil se je je obup, grozne misli so jej obhajale dušo. Tako življenje! Da ni malih otrok . . . kdo ve . . . Ljubljana ni daleč in ona bi ne bila prva, ki poišče konec bedi v njenih valovih.

Spomni se Mravčevih besed. Ljubezen, ki utopi vsako bolest, rešila bo morda tudi nje obupa. A kako naj pričakuje ona ljubezni v času, ko je denar močnejši nego srce? Ah, kakšne misli! Domov, domov — tam je pričakujejo otroci. A oni pričakujejo tudi kruha. Odkod kruha? . . .

Prositi? Usmiljeni ljudje bi jej dali morda kakšen novčič, a prositi je tako težko! Pa kaj naj storim? Doma stradajo otroci! A tam za oglom se približuje stražnik, beračenje je prepovedano. Nekoč je vidila, kako sta gnala dva stražnika starčka v zapor, ker je prosjačil. Oh, to bi bila sramota!

Kakor bi jo pošasti podile zbeži domov.

Marica, kruha!

In vsi demoni obupa zbude se jej zopet v duši.

Bratec zajoče. Marica ga pogleda — moj bog! Kakšen je? Lice mu je oteklo, rdeče, slaba prsa jedva sopé, ročici se krčevito izprevijati —
— Kaj je bratcu!

— Oh, Marica, hudo je bolan.

— Moj bog! On umira!

Slabost jej izgine iz udov, kar more, pohiti po zdravnika. A sedaj bo treba zdravil. Odkod? Odkod? In sedaj mora biti kruha in juhe — a odkod — odkod? Dete ne sme umreti. Bliskoma se pojavi jedna, samo jedna misel v glavi. Druge pomoči ni — to je zadnja pot. — — —

Gospod pl. Mravec prihajal je ravno iz svoje hiše, natikajoč si rokavice in žvižgajoč arijo iz Rigoleta — la donna e mobile. Pred njim se ustavi spehano dekle.

— Marica!

Oh, gospod, vse storim, vse — kar — zaht . . . Oh, dajte mi denarja, da kupim juhe in zdravil. Bratec umira.

Vse, kar hočeš, Marica, vse za tebe.

Mali bratec je dobil juhe in zdravil ter kmalo okreval. Pohištvo se je vrnilo iz zastavnice, a ne v staro sobo, temveč v večje, lepše stanovanje. Bede ni bilo več. Marica pa vender ni bila nikdar vesela.

V začetku ni hotela sprejeti nič družega od Mravca, kot najpotrebnejši denar. On jej je pa vedno zatrjeval, da jo ljubi, vroče, resno. Saj ni kriv, da se je oženil, prej ko jo je poznal. Naposled mu je vrjela, Sedaj je imela lepe obleke, kočijo, dragocenosti. Shajala sta se v posebnem, elegantno urejenem stanovanju.

Minola so tri leta. Marica je ljubila Mravca, ker je ljubila tudi — svojega in njegovega sinka. Za njegovo bodočnost je bilo poskrbljeno; Mravec je vložil v neki banki primerno svoto, ki je zadostovala za otroka, dokler se izšola. Marica je bila srečna. — — — — —

Jednega jutra potegnili so ribiči njeno truplo iz Ljubljaniče.

Gospod Mravec je že tri tedne ni obiskal. Bede ni trpela, a ona ga je ljubila. In ko je izvedela, da se shaja vsaki dan z neko drugo krasotico vzkliknila je: Nikdar me ni ljubil.

Zvečer je pa zašumela Ljubljaniča nad ženskim telesom, ki se je zagnalo z vso silo v njene valove . . . Nihče ni izvedel zakaj, samo Mravčeva hišina je uganila resnico.

O edinem pametnem možu.

Nekdaj je živel mož, ki si je s svojim pravicoljubjem pridobil naklonjenost samih bogov. Nekega dne se mu prikaže eden bogov ter mu veli, naj pove česar si najbolj želi; želja se mu bo gotovo izpolnila. Tedaj si zaželi mož, da bi bil med vsemi ljudmi on edini pameten. Želja se mu je izpolnila. Toda glejte čudo: za malo časa so mu vsi ljudje rekali, da je nespameten. Otroci so tekali na ulici za njim in kričali: »Glejte ga norca!« Celi svet se mu je rogal in ga preganjal.

Ta zgodba je sicer kratka a zelo poučljiva.

Ta mož še namreč dandanašnji živi. Kakor večni žid Ahasver potuje po svetu in se prikazuje zdaj tu zdaj tam v različnih postavah in z različnimi imeni. Premnogokrat so ga že usmrtili a vedno je zopet znova oživel.

Pred 2300 leti živel je v Atenah, kjer se je imenoval Sokrat. Govoril je o bogovih in o državi kar se je ljudem zelo nevarno zdelo; zatoraj so ga zastrupili zakonitim potom.

Toda ta norec se ne da odstraniti. Pravljičica pripoveduje, da se je potem še mnogokrat prikazal. Nekaj let kasneje nastopil je v Rimu z imenom Manlij. To je bil zelo čuden človek. Vse svoje premoženje raz-

delil je ubogim a plebejce je zagovarjal napram plemenitašem. Ni se čuditi, da so ga zaradi veleizdaje obsodili k smrti.

Pravlјica pripoveduje nadalje, da je bil nekaj sto let pozneje zopet v Rimu in se je imenoval Tiberij Grah. Tudi sedaj je ljudstvo prištevalo modrega moža norcem. Tačas so bile v Rimu čudne razmere. Bilo je neizrečeno veliko revežev in veliko neizmerno bogatih posestnikov, kateri so izkoriščali celó državna posestva. Grah je bil velik prijatelj ljudstva in je učil, da bi se morala zemlja pravično razdeliti, ubogi pa naj bi se preskrbeli s poljskim orodjem. Umevno je, da so ga zato proglasili blaznim.

Moža so sicer ubili, vender pa še ni bil mrtev. Taki norci imajo pač žilavo življenje.

Toda čemu pripovedujemo tako stare dogodke, ko nam novih ne primanjkuje? Tega moža je bilo še le pred 300 leti zopet videti. Trdi se, da je oni Giordano Bruno, kateremu so pred nekaj leti postavili spomenik baš na istem mestu, kjer so ga nekđaj živega sežgali, prav isti norec.

Tudi v naši domovini je bil že večkrat. Posebno se je pojavil v 16. stoletju. Imenovali so ga kmečkega kralja Gubca.

Tedaj je bil kmet podložen plemenitim vitezom in grajščakom, prebivajočim v varnih gradovih, katere so jim sezidali kmetje tlačani. Oni so prijetno živeli, kmet pa jim je moral delati tlako. Ako so mu pošle pri težavnem delu telesne moči, oživili so mu jih grajski biriči s palico in bičem. Zemlja, katero je obdeloval tlačan ni bila njegova last, a tudi pridelki ne katere je pridelal. Najprvi je bil grajščak in kar je njemu ostalo je še le bilo kmetovo. Da pa plemenitim gospodom ni bil čas predolg, kratili so si ga s tem, da so prežali pri belem dnevu na mirne popotnike, jim jemali blago in denar, — njih pa pošiljali na oni, boljši svet.

Gubec je hotel kmete oprostiti njihovega suženjstva — zato pa je bil k smrti obsojen. Na razbeljeni prestol so ga posadili v Zagrebu z razbeljeno železno krono so ga kronali, seveda zakonitim potom. — Navzlic temu, da se našemu norcu — ki je pa prav za prav zelo moder — tako slaba godi po svetu, se je vender vsekdar zopet vrnil. Vedno je spoznaval nespamet družih, videl vzroke človeškega trpljenja a zmeraj so ga imeli neumni za norca, sebe pa za modre.

V letih 1848 in 1849 prikazal se je večkrat. Enkrat je umrl kot Robert Blum pod smrtonosnimi krogli blizo Dunaja, drugikrat zopet kje drugje.

Pravijo, da hodi mož še zdaj okrog.

V ječi in prognanstvu ga nahajamo pod različnimi imeni; v sibirskih rudnikih in na ledenih planjavah ga mnogokrat srečujemo. Ni je smrti, katere bi ne bil že poginil. Z ognjem in mečem, z vrvjo in kolesom so ga že morili, a vsikdar je vstal zopet od mrtvih.

Mu je li žal, da je kdaj izrekel svojo željo? Kdo ve?

Nespameten bi bil, kdor bi hotel biti edino pameten na svetu, kjer bivajo sami norci, ako ne more biti tudi tak, kakoršna sta bila Nero in Kaligula; kajti ako je svet poln samih norcev je edino pametni človek sam norec.

Nu, baš ta norec je oni duh, ki giblje svet in določa napredku pot; ta je prižgal in netil luč prosvete in vstvaril vse kar je lepega in plemenitega na svetu.

Na gromadi, katero zanetijo modrijani za tega norca, vžiga se baklja svobode, katera mu postavlja v poznejših časih spomenike.

Mogoče je sicer, da velja nespametni na svetu, kjer prebivajo sami pametni, kot najmodrejši; toda na svetu, kjer bivajo sami norci, smatra se pameten človek kot edini norec in on mora dajati svojo srčno kri za pokoro, ker si je prizadeval, da bi norce izpametoval. D.

Oglasila.

(Cena oglasilom je: za vsako vrsto 8 kr., ako se tiska večkrat primeren popust.)

Glavni trg št. 2 P. KOSTIČ v Celji Glavni trg št. 2

zaloga galanterijskega in drobnega blaga

priporoča slavnemu občinstvu:

Dežnike, galoše, čevlje iz sukna in klobučevinje; srajce bele in pletene (Jägerove); spodnje hlače in nogovice za moške in ženske; rokovice, obleke pletene in kapice za otroke; zapestnice, kravate in ovratnike; pavolo in volno za plesti; naramnice in pase; kovčege, palice, korbice, krtače, glavnike, mila, denarnice, nože in vilice, pipe in cevi, broške, gumbi, raznovrstne igrače za otroke; vsakovrstne galanterijske in lepotečne predmete itd. itd. **vse po najnižjih cenah.**

Cerkvene pristojbine

(štolnina)

za Štajersko, Koroško in Kranjsko.

Spisal Rok Drogenik.

Cena 8 kr., s poštnino 10 kr.

Fran Lassmann v Celji

kovaška ulica (Schmiedgasse) št. 11

priporoča svojo **gostilno**, kjer se toči dobro vino in sveže pivo. Tam je tudi **podružnica graške občne delavske bolniške blagajnice**.

Pohištvo.

Omara 8 gl.; dvojnata šifonera 15 gl.; politirana postelj 6 gl.; divan 22 gl.; zofa 8 gl.; pohištvo za celo sobo od 50—70 gl. naprej; politirana miza 3 gl.; stol 1 gl.; kuhinjska omara 7 gl.; umivalnik 6 gl.

F. EISLER

Dunaj XV. Fünfhaus, Sperrgasse št. 1.

Leseni perilniki (Waschbretter)

patent Gobec

so najbolji, ker so trpežni in se pri pranju porabi mnogo manj mila, kakor navadno. Tudi se na njih perilo mnogo lažje in prej opere. Dobivajo se pri

Ivanu Schauzer-ju

v Celji, Graška cesta št. 37.

„Svobodni glasovi“ izhajajo po jedenkrat na mesec in stanejo za celo leto 1 gld. 20 kr. za pol leta 60 kr. Posamezne številke po 10 kr. Naročnino in spise je pošiljati:

Uredništvu in upravnistvu „Svobodnih glasov“ v Celji.